

בס"ד. ש"פ בהר, ט"ו אייר, ה'תשי"ט

(הנחה בלתי מוגה)

להבין ענין הילולא דרשב"י, למה נקרא בשם הילולא, דלא כמו בשאר צדיקים שנקבע תענית ביום הסתלקותם². ומבאר רבינו הזקן³, שהענין יובן ע"פ הקדמה שיש הפרש בין נשמות למלאכים, שהמלאכים נקראים עומדים והנשמות נקראים מהלכים, כמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. וטעם הדבר שהמלאכים נקראים עומדים, שענין העמידה מורה על המדידה וההגבלה, הרי זה לפי שהמלאכים הם בעלי חומר, והחומר שלהם הוא במדה וגבול, כנודע דקרוסולי החיות כנגד כולם וכו'.⁴ ומצד זה שהחומר שלהם הוא במדידה והגבלה, הנה גם הצורה והנפש שלהם היא בשיעור והגבלה. ועוד זאת, שגם השפעת האלקות שנמשכת להם מלמעלה, שהו"ע כח השגתם באלקות, היא ג"כ במדידה והגבלה, כי יש כח אלקי המשוער במלאך זה בהשגה זו, ויש כח האלקי המשוער במלאך אחר בהשגה אחרת, עד שיוכלו להיות בב' הפכים, כמו מיכאל באהבה וגבריאל ביראה⁵, שהם ב' הפכים. ונוסף על ההגבלה בגוף ההשפעה, הנה גם אופן ההשפעה הוא בהגבלה, שלא תהי' התפעלות ההשגה בעת מן העתים יותר מכמו שהי' בראשונה, אלא תמיד בהשוואה אחת יתפעל, מפני שההשגה ניתנה בשיעור ומדה לכל חד כפום מה דמשער, כדאיתא בזהר"י ע"פ נודע בשערים בעלה⁶, באינן שיעורין עילאין דמלכות דאצילות כו'. אבל הנשמות נקראים בשם מהלכים, לפי שיש ביכולתם להתעלות בעילוי אחר עילוי עד אין קץ, שזהו ענין ההילוך שמורה על העלי' בבחי' בלי גבול. והיינו, שאע"פ שגם הנשמה מצד עצמה היא בבחי' גבול ומדה [דאף שהנשמה היא חלק אלקה ממעל⁷,

(5) חגיגה יג, א. וראה תניא ספיי"ג וב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" שם ב"לקוטי פירושים" (ע' צח).

(6) ראה לקו"ת במדבר ד"ה וספרתם וביאורו (י, א ואילך).

(7) זח"א קג, ב.

(8) משלי לא, כג.

(9) ראה תניא רפ"ב.

(1) אד"ו בזח"ג רצא, סע"א. רצו, ב. זח"א. ריח, סע"א.

(2) טור או"ח סתק"פ.

(3) ד"ה זה במאמרי אדה"ז תקס"ד ע' קא ואילך. ועם הגהות וכו' — אוה"ת ענינים ע' ריח ואילך. וראה גם סה"מ תרנ"ד ע' רסא ואילך. ועוד.

(4) זכר"י ג, ז. וראה תו"א ס"פ וישב.

ונק' נשמת שדי¹⁰, הרי היא חלק נבדל בבחי' גבול מאין ליש ממש], מ"מ, העליות שלה הם עד אין קץ ושיעור, ולכן נקראים הנשמות בשם מהלכים, מפני שיוכלו לבוא למדריגה שלמעלה מעלה מערך עצמותם עד רום המעלות בעצמות אור א"ס ב"ה.

ב) והנה גם הנשמות קודם בואם לגוף בעוה"ז היו בבחי' מדריגות המלאכים ונקראים עומדים, וכמ"ש אליהו חי הוי' אשר עמדתי לפניו גו"¹¹, ורק לאחר בואה לגוף ועבודתה בתומ"צ זוכה הנשמה להיות בבחי' מהלך בעילוי אחר עילוי. והטעם יובן ע"פ משל מעוה"ז הגשמי, שאנו רואים בזיווג נשמות גשמיים, שקודם זיווגם הם בבחי' גבול ושיעור ליכולת שפעם כשאר הנבראים, אך כאשר יזדווגו ויולידו, הנה שפעם בלתי מוגבלת כלל, שהרי יוכלו להסתעף מהם דורי דורות עד אין שיעור, ומוכרח שיש בהולדה זו הארת אור א"ס שלמעלה מבחי' נברא וגם מבחי' נאצל כו'. ועד"ז יובן שהנשמה בהזדווגה בגוף ותוליד מעשים טובים כו', אזי יהי' בה הארת אור א"ס ב"ה, דהיינו מה שתוכל להתעלות עד אין קץ ושיעור, משא"כ קודם בואה לגוף שלא הי' בה כח זה. וזהו הטעם שנקראים הנשמות בשם מהלך דוקא לאחר בואם בעוה"ז ולא קודם לכן.

ג) אמנם ללא עבודת הנשמה בתומ"צ, הנה גם בהיותה בגוף, עדיין לא היתה נקראת בשם מהלך. וזהו מ"ש¹² בהתהלך תנחה אותך, פירוש, שהתורה דוקא היא המוליכה את הנשמה בעילוי אחר עילוי עד רום המעלות, לפי שלא היתה יכולה לילך מצד עצמה כ"כ אלא ע"י התורה דוקא. והטעם הוא, לפי ששרש התורה הוא מבחי' כתר עליון, שלכן נקראים המצוות תר"ך עמודי אור¹³, אותיות כתר, לפי שהם עד"מ עמודי הבית שבין הגג והרצפה, שמחברים את הגג והרצפה להיות לאחדים, ומוכרח שיהי' העמוד גבוה משניהם שאז ביכולתו לחברם, וכמו"כ תר"ך עמודי אור שבתומ"צ שהם פנימיותו ית', תרי"ג ארתיך דגלגלתא¹⁴, פנימיות הכתר, הנה הם מוליכים ומחברים את הנשמה מן הנמוך לגבוה גבוה בעילוי אחר עילוי.

סכ"ט. וראה גם ד"ה באתי לגני שנה זו פ"ב (לעיל ס"ע 4 ואילך).

14) ראה זח"ג קכט, א ובביאור הארז"ל שם. משנת חסידיים מסכת אריך אנפין ספ"ד.

לקו"ת ראה כא, ד.

10) איוב לב, ח. לג, ד.

11) מלכים"א יז, א. וראה לקו"ש חכ"ה

ע' 147 הערה 53.

12) משלי ו, כב.

13) ראה פרסם שער ח פ"ג. תניא אגה"ק

ד) **וביאור** הענין, דהנה ידוע שעליית הנשמות בגן עדן מדי שבת וחדש הוא ע"י העמוד שבג"ע דוקא. והנה, ההפרש בין העמוד להיכל הוא ע"ד ההפרש בין פנימיות לחיצוניות, כמו היכל הגשמי שבחיצוניות שבו נגלה ישיבת האדם לכל רואה, ובפנימיות שבו יש דרך סתום ונעלם שהוא דרך עליית העמוד והוא פנימיות ההיכל. וכמו"כ בהשגת הנשמות בג"ע, שכל ימות החול הם בבחי' היכל דג"ע שהוא בבחי' החיצוניות בלבד, אבל בשבת ויו"ט מתעלים בבחי' הפנימיות דרך העמוד, שנעוץ מתחילת ההיכל לסופו, ששרשו ממדריגה העליונה שלמעלה מן ההיכל הזה, והוא הארת ג"ע העליון דיצירה שמאיר בעמוד בג"ע דעשי', ולכן גם העלי' מג"ע דעשי' לג"ע דיצירה היא ע"י העמוד. ומזה מובן גם בנוגע לענין המצוות שנקראים עמודים, שעיקר ענין העמוד הוא פנימיות המצוות, שהו"ע כוונת המצוה, שעל ידה מייחד יחודים עליונים וממשיך אור א"ס במעשה המצוה, משא"כ המעשה עצמה בלי כוונה, שאינה אלא בחי' חיצוניות בלבד. ולכן, מי שמקיים המצוות במעשה בלבד, משכנו בג"ע התחתון, ולא יעלה דרך העמוד כו', ורק מי שמקיים מצוות בכוונה פנימית, יעלה דרך העמוד מחיל אל חיל בלי שיעור וגבול. וכן הוא גם בתורה, שיש בה בחי' סתים וגליא, פנימיות וחיצוניות, דהיינו, הנגלות לנו במעשה, שהוא בחי' החיצוניות בלבד, והסודות וסתרי טעמים שלהם שהוא בחי' הפנימיות כו'.

ה) **ועפ"ז** מובן שכאשר רשב"י גילה את הסתום דאורייתא, אזי נעשה העלי' בבחי' הפנימיות (כנ"ל במשל העמוד) להיות בבחי' הילוך עד אין שיעור כלל, והיינו מפני שהוליד יחודים עליונים ע"י גילוי סודות התורה, משא"כ מצד בחי' חיצוניות התורה במעשה בלבד שהוא בשיעור וגבול, שאז נקרא עומד, ולא יעלה דרך העמוד בעילוי אחר עילוי כו'. וזהו הטעם שנקבע תענית על מיתת הצדיקים, מצד העדר האור בעוה"ז כיון שנחסר אפילו מעשה המצוות שלהם. ואע"פ שנשאר רושם של מעשיהם למעלה מעלה, מ"מ, אין ביכלתו לעלות בעילוי אחר עילוי, מאחר שהוא בבחי' שיעור וגבול. משא"כ אצל רשב"י שגילה סודות התורה בבחי' סתים דאורייתא, הנה הרושם שנשאר למעלה הוא באופן של עילוי אחר עילוי עד אין שיעור כלל. ולכן נקרא יום הסתלקותו של רשב"י בשם הילולא, שמורה על גילוי האור בבחי' בלי גבול. ומשמעות הדברים שההילוך עד אין קץ שנעשה ע"י פנימיות התורה, הוא באופן שהאור מאיר גם למטה, משא"כ בשאר הצדיקים ששייכים בגילוי רק לגליא דתורה, הנה אף שבהסתלקותם מאיר אור למעלה, מ"מ, למטה הרי זה ענין של העלם ותענית כו'.

ו) **ומסיים** בהמאמר: ובכל זה יובן מארז"ל האי עלמא דאזלינן מיני' כבי הילולא דמיא¹⁵, פירוש¹⁶, האי עלמא דוקא שנתלבשה הנפש האלקית בגוף גשמי והולידה מעשים טובים כו', דאזלינן מיני', פירוש, דמה שנעשה בחי' מהלך ולא בחי' עומד, אינו אלא מיני', מצד ההתלבשות בגוף בעוה"ז דוקא, והיינו מפני שכבי הילולא דמיא, כמו החתונה שהו"ע הזיווג כנ"ל, שע"ז ניתן הכח להיות העלי' וההילוך עד א"ס¹⁷.

ז) **והנה** לכאורה אינו מובן מדוע מוסיף רבינו הזקן פירוש מאמר רו"ל האי עלמא דאזלינן מיני' כו', לאחרי שכבר סיים לבאר ענין הילולא דרשב"י. ועוד זאת, דלכאורה, במארז"ל הנ"ל יש סתירה למשנת"ל בענין הילולא דרשב"י, שהרי הענין דהאי עלמא דאזלינן מיני' כו' שייך אצל כל ישראל, ומכ"ש בצדיקים, גם אצל הצדיקים שיום הסתלקותם הו"ע של תענית. ויש לומר הביאור בזה בדרך אפשר, ע"פ הידוע שהתורה כללות ופרטות נאמרה¹⁸, והיינו, שכללות ועיקר ענין ההילוך הוא אצל רשב"י, אבל בפרטיות ישנו ענין זה בכל אחד, מצד בחי' הכללית דרשב"י, ששמץ מנהו ישנו בכאו"א מישראל¹⁹, ולא דוקא בל"ג בעומר, אלא גם בכל יום ויום, היינו, שע"י כל פעולה נעשה בחי' ההילוך. ואע"פ שענין זה הוא גם במשך כל השנה, הרי מובן שענין זה הוא בגילוי יותר ביום השבת שלפני ל"ג בעומר, שמיני' מתברכין כולוהו יומין²⁰ ובכללם ל"ג בעומר, שאז מאיר ענין ההילוך בלי גבול, שזהו"ע ופרצת.

18) ראה פרש"י ריש פרשתנו.

19) לשון אדה"ז בתניא פמ"ד (סג, א).

20) זח"ב סג, ב. פח, א.

15) עירובין נד, א (ע"פ גירסת הע"י).

16) ראה גם אוה"ת ויחי תטז, ב. תיט, א.

תצא ע' תתריג.

17) ע"כ תוכן המאמר.